

Vabariigi Valitsuse määruse
„Vabariigi Valitsuse 7. juuli 2005. a määruse nr 159
„Türisalu maastikukaitseala kaitse-eeskiri” muutmise” eelnõu

SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Looduskaitseseaduse § 10 lõike 1 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus võtta ala määrusega kaitse alla, kehtestada ala kaitsekord ning vajaduse korral kaitsekorda muuta. Eelnõukohase määrusega muudetakse Türisalu maastikukaitseala (edaspidi *kaitseala*) tzoneeringut ja kaitse-eeskirja.

Kaitseala paikneb Harju maakonnas Harku vallas Türisalu ja Vääna-Jõesuu külas ning Keila vallas Keila-Joa alevikus.

Kaitse-eeskirja muutmise on tinginud asjaolu, et 2009. a on Keila Vallavalitsus teinud Keskkonnaametile teatavaks vajaduse rekonstrueerida Keila-Joa reoveepuhasti. Olemasolev amortiseerunud puhasti paikneb Türisalu maastikukaitseala sihtkaitsevööndis. Puhasti trassid kulgevad osaliselt kaitseala sihtkaitse- ja piiranguvööndis. Kehtivas kaitse-eeskirjas ei ole sätestatud võimalust uuendada või rekonstrueerida olemasolevat puhastit ja puhastiga seotud trasse sihtkaitsevööndis, lubatud on üksnes hooldustööd.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti spetsialistid Elle Valtna (tel 674 4823 elle.valtna@keskkonnaamet.ee) ja Elina Einaru (tel 674 4807 elina.einaru@keskkonnaamet.ee), eksperthinnangu on andnud Andres Tõnisson (tel 609 9940), eelnõuga kavandatud kitsenduste vajalikkust, looduskaitseseadusele vastavust ja seletuskirja nõuetekohast vormistust on kontrollinud Keskkonnaameti kaitse planeerimise peaspetsialist Roland Müür (tel 627 2184, roland.myyr@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti õigusosakonna jurist Madina Talu (tel 627 2178, madina.talu@keskkonnaamet.ee), keeleliselt toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308).

2. Eelnõu sisu, kaitsekorra ja kaitseala vööndite muutmise põhjendus

Türisalu maastikukaitseala põhieesmärk on väärtusliku geoloogilise objekti Türisalu panga, sealsete taimekoosluste ning põhjaranniku metsakoosluste, nende loodusliku arengu ja EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) I lisas nimetatud elupaigatüüpide kaitse. Need elupaigatüübid on merele avatud pankrannad (1230 – (sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt EÜ Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ lisale I, kusjuures tärniga on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid)), püsitaimestuga liivarannad (1640), metsastunud luited (2180), jõed ja ojad (3260), loopealsed (6280*), rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad) (9180*).

Türisalu maastikukaitsealal esinevad eelloetletutele lisaks ka elupaigatüübid eelluited (2110), lubjakivipaljandid (8210) ja liivakivipaljandid (8220), mis on seatud Türisalu loodusala (EE0010123) kaitse-eesmärkideks. Kuivõrd Türisalu maastikukaitseala on hõlmatud Türisalu loodusalasse, siis lisatakse nimetatud elupaigatüübid käesoleva määrusega kaitseala kaitse-

eesmärkide loetelusse. Täiendavaid muudatusi kaitse-eesmärkide lisamisega ei kaasne, kuna kehtiv kaitsekord tagab ka lisatavate elupaigatüüpide kaitse.

Türisalu maastikukaitseala sihtkaitsevööndis asub amortiseerunud reoveepuhasti. Keila-Joa reoveepuhasti (asukoht Keila vald, Keila-Joa alevik, katastritunnus 29501:007:1714) rekonstrueerimisvajaduse tõttu on esile kerkinud vormiline, mitte sisuline vastuolo kavandatud tegevuse ja Türisalu maastikukaitseala kaitse-eeskirja vahel. Kehtiv kaitsekord ei võimalda reoveepuhasti rekonstrueerimist. Keila-Joa reoveepuhasti asub Türisalu reoveekogumisalal, mis on kinnitatud keskkonnaministri 2. juuli 2009. a käskkirjaga nr 1079 „Üle 2000 inimekvivalendi reostuskoormusega reoveekogumisalade moodustamine”. Amortiseerunud reoveepuhasti on oluline lüli Türisalu reoveekogumisala olmereovee käitluses, puhastis peaks toimuma Keila-Joa asula reovee käitlus. Olemasolev reoveepuhasti kompleks on rajatud eeldatavalt 1970-ndatel NSVL armee poolt. Reoveepuhasti projekteeritud jõudlus ei ole teada ja tänaseks on tehnoloogiline sisseseade täielikult amortiseerunud ning silikaattelistest tehnoloogilistest lagunenuid. Reoveepuhastis toimub heitvee puhastamine ainult heljumi settimise teel olemasolevatesse reservuaaridesse. Reoveepuhasti süvamereelasku suunatav heitvesi ei vasta kehtestatud normidele. Eelnevast tulenevalt on hädatarvilik puhasti rekonstrueerimine.

Rekonstrueerimise järgselt on puhasti võimsuseks kuni 2000 inimekvivalenti. Puhasti rekonstrueerimine on üks osa ÜF meetme „Veemajanduse infrastruktuuri arendamine” projektist nr 2.1.0101.10-0099 „Türisalu reoveekogumisala veemajandusprojekt” ning puhasti rekonstrueerimine on seetõttu seotud projekti tähtaegadega.

Selleks, et reoveepuhastit oleks võimalik rekonstrueerida, on vaja muuta kaitseala tsoneeringut ja kaitsekorda. Reoveepuhasti maa tsoneeritakse sihtkaitsevööndist piiranguvööndisse ja lisatakse rekonstrueerimist võimaldavad sätted.

Kaitseala ümbertsooneerimine ei kahjusta kaitse-eesmärgi saavutamist kuna ümbertsooneeritava alal ei asu ühtki kaitseväärtust. Reoveepuhasti maa-ala jätmise kaitseala koosseisu (piiranguvööndi režiimiga) on siiski otstarbekas kaitseala terviklikkuse seisukohalt ning võimaldab läbi tegevuste kooskõlastamise protsessi minimeerida mõju kõrvalasuvatele loodusväärtustele. Kaitseala moodustamisel puhasti maa-ala tsoneerimist sihtkaitsevööndisse võib tagantjärele nimetada veaks, mis sai võimalikuks põhjusel, et ala asus keset sihtkaitsevööndit, puhasti alune maa oli kinnistamata ning laguneva kompleksi osas ei tehtud avalikustamise käigus ettepanekuid.

2.1. Kaitstava loodusobjekti vööndite piirid

Käesoleva määrusega kaitseala välispiiri ei muudeta. Vööndipiiride muutmisel on lähtutud põhimõttest, et alal esinevate loodusväärtuste kaitse oleks tagatud, kehtestatud piirangud oleksid proportsionaalsed ning ala piirid oleks looduses selgelt tuvastatavad ja üheselt mõistetavad. Piiritlemisel on kasutatud selgepiirilist ja ajas vähe muutuvat objekti – mõõdistatud maaüksust. Kaitseala piir on kantud kaardile kasutades alusena Eesti põhikaarti (mõõtkava 1:10 000) ja maakatastri andmeid seisuga oktoober 2012.

Kaitseala kogupindala on 97,2 ha. Kaitseala maaomand jaguneb järgmiselt: riigimaa 85,1 ha, munitsipaalmaa 0,7 ha ja eramaa 11,4 ha.

Türisalu maastikukaitseala on tsoneeritud sihtkaitsevööndiks ja piiranguvööndiks. Tsoneeringu muudatusega väheneb sihtkaitsevööndi pindala 0,7 hektari võrra ja samavõrra suureneb piiranguvööndi pindala. Peale määruse jõustumist on sihtkaitsevööndi pindala 35 ha ja piiranguvööndi pindala 62,2 ha.

Muudatusega tsoneeritakse ümber Keila-Joa reoveepuhasti maa, muus osas tsoneeringut ja vööndite piire ei muudeta. Vööndi piiritlemisel kasutati puhasti maaks moodustatud kinnistu (katastritunnus 29501:007:1714) piire.

2.2. Kaitsekord

Türisalu maastikukaitseala on tsoneeritud sihtkaitsevööndiks ja piiranguvööndiks. Sihtkaitsevööndi režiim hõlmab vääriselupaiga tunnustele vastava ala ning on vajalik ala loodusliku arengu ja säilimise tagamiseks. Sihtkaitsevööndi kaitse eesmärgi saavutamine toimub üksnes loodusliku protsessi tagamisega.

Kaitseala tsoneeringu muudatus on tingitud vajadusest tsoneerida selgelt majandustegevusena käsitatav tootmisotstarbeline Keila-Joa reoveepuhastikompleks välja sihtkaitsevööndist, kus looduskaitsealuse alusel on majandustegevus keelatud.

Muudatusega luuakse võimalus kaitsealal asuva reoveepuhasti ja trasside ümberehitamiseks. Selleks arvatakse reoveepuhasti asukoha maa-ala (0,7 ha) sihtkaitsevööndi koosseisust piiranguvööndisse. Puhasti trassid kulgevad osaliselt kaitseala sihtkaitse- ja piiranguvööndis. Kehtivas kaitse-eeskirjas ei ole sihtkaitsevööndis sätestatud võimalust uuendada või rekonstrueerida olemasolevat puhastit ja puhastiga seotud trasse. Seetõttu muudetakse sihtkaitsevööndi kaitsekorda ja lubatakse lisaks kehtivas kaitse-eeskirjas sätestatule tee, tehnovõrgu rajatise või tootmisotstarbeta ehitise ümberehitustööd kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks ja olemasolevate ehitiste hooldustööd.

Piiranguvööndis lubatakse lisaks kehtivas kaitse-eeskirjas sätestatule püstitada ehitisi Keila-Joa reoveepuhasti ümberehitamiseks ja rajatise kaitseala tarbeks. Kaitseala tarbeks vajalike rajatistena on kaitsealal näiteks infotahvliid, kuna kaitseala ranna-ala on suveperioodil tihedasti külastatav ning on vajadus külastajate suunamise ja informeerimise järele.

Kaitse-eeskirja eelnõukohane sõnastus annab võimaluse rajada ja asendada kaitseala piiranguvööndis paiknevaid reoveepuhastiga seotud trasse, rekonstrueerida sihtkaitsevööndis olemasolevaid trasse ning ehitada olemasoleva reoveepuhasti asukohta uusi hooneid ja rajatise Keila-Joa reoveepuhasti tarbeks. Eelnõu ei anna automaatselt õigust nimetatud ehitise rajada, see saab toimuda üksnes planeerimise, projekteerimise ja keskkonnamõju hindamise kaudu.

2.3. Tehnilised muudatused

Muudetakse määruse teise normitehnilise märkuse sõnastust. Lisatakse viide Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korraldusele nr 615-k „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” kuna Türisalu maastikukaitseala on hõlmatud Natura 2000 Türisalu loodusalasse. Ümber sõnastatakse ka neljas normitehniline märkus, mis selgitab, et kaitseala välispiir ja vööndite piirid on märgitud määruse lisas esitatud kaardil Eesti põhikaardi (mõõtkava 1:10 000) alusel, kasutades maakatastri andmeid. Kaardiga saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeriumis, keskkonnaregistris ning maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

Määruse lisa (kaitseala kaart) asendatakse uuega, sest muutub Türisalu sihtkaitsevööndi ja Türisalu piiranguvööndi piir.

3. Menetluse kirjeldus

Kaitseala kaitse-eeskirja avalik väljapanek toimus 14.–27.02.2011 Keskkonnaameti Harju kontoris ning Harku ja Keila Vallavalitsuses. Teated kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta ilmusid 07.02.2011 üleriigilise levikuga ajalehes Eesti Päevaleht ja 11.02.2011 kohalikus ajalehes Harju Elu. Väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmus kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise teade 07.02.2011.

Looduskaitseaduse §-s 9 sätestatud kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti kaitsealal paikneva seitsmele kinnisasja omanikule ning Harku ja Keila Vallavalitsusele teade kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise sh avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta.

Kirjadele vastas kinnistu Türisalu-Risti 4 (registriosa nr 2084702) omanik, kes soovis täpselt teada, mida ta nii kehtiva kaitse-eeskirja kui ka muudetud kaitse-eeskirja kohaselt oma kinnistul teha tohib, ning talle anti selgitused 15.02.2011. a kirjaga nr 5-4/11/6631-2. Harku ja Keila Vallavalitsus kooskõlastasid eelnõu kirjalikult.

Kaitse-eeskirja avalikule arutelule, mis pidi toimuma 28.02.2011 Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni kontori saalis, ei tulnud ühtegi huvilist. Ka avaliku väljapaneku kestel ettepanekuid ei tehtud.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu koostamisel on arvestatud EÜ Nõukogu direktiiviga 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taime- ja loomastiku kaitsest (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).

EÜ Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ ehk loodusdirektiivi artikli 2 lõike 1 kohaselt on nimetatud direktiivi eesmärk looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taime- ja loomastiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele EL liikmesriikide territooriumil. Loodusdirektiivi artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt luuakse Euroopa ökoloogiline võrgustik Natura 2000, mille loomise annab oma panuse iga liikmesriik võrdeliselt sellega, mil määral tema territooriumil leidub loodusdirektiivis nimetatud looduslike elupaigatüüpe ja liikide elupaiku. Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615-k „Euroopa Komisjonile esitav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“ lisa 1 punkti 2 alapunktiga 453 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Türisalu loodusala, mis hõlmab endas Türisalu maastikukaitseala. Seetõttu tuleb Türisalu maastikukaitsealal tegevuse kavandamisel hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi.

Türisalu loodusala on kinnitatud Natura 2000 võrgustiku alaks Euroopa Komisjoni otsusega 2009/94/EÜ, 12. detsember 2008, millega võetakse vastavalt nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade teine ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbri K(2008) 8046 all, ELT L 043, 13.02.2009 lk 245–392).

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse jõustumisega olulisi mõjusid ei kaasne, kuna muudatus puudutab 0,7 hektari suurust Keila-Joa reoveepuhasti alust ja seda ümbritsevat maad, mis tsoneeritakse sihtkaitsevööndist piiranguvööndisse. Nimetatud alale ei jää ühtegi kaitsealust liiki ega väärtuslikku elupaika.

Määruse jõustumine ei too kaasa organisatsioonilisi muudatusi ja võrreldes kehtiva kaitsekorraga ei teki riigil vajadust lisakompensatsioonide rakendamiseks. Maamaksusoodustus väheneb 0,7 hektaril 50% võrra. Kaitsekorra muudatus ei muuda kohaliku omavalitsuse maamaksust saadavat tulu, kuna kinnistu, mis arvatakse sihtkaitsevööndi koosseisust piiranguvööndisse, on vormistamisel munitsipaalmaaks.

6. Määruse jõustumine

Käesolev määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Vaidlustamine

Käesoleva määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu on kooskõlastatud teiste ministeeriumidega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Ministeeriumid on kooskõlastanud eelnõude infosüsteemis EIS eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.

Keit Pentus-Rosimannus
Keskkonnaminister